

Lagnudagur í Suðurafríka

DAGURIN í dag er ein lagnudagur í Suðurafríka. Tilsamans 3,3 mill. hvítir veljarar av einum samlaðum íbúgvartali om-anfyri 30 mill. skulu atkvøða um eitt uppskot frá F.W. de Klerk forsætisráð-harra, sum miðar fult og heilt at geva apartheidskipanini mønustingin.

DAGURIN er helst ein tann mest avgerandi í nýggjari suðurafríkanskari søgu. Tí fer ein meiriluti av teimum hvítu veljarunum við fólkaatkvøðuna í dag at fella uppskotið hjá de Klerk, so verður úrslitið eitt ræðuligt og blóðugt borgarakríggj, har bæði hvít og svart gerast taparar.

TAÐ var við de Klerk á odda, at vend kom í í landinum. Fleiri av teimum ó-hugnaligu og ómenniskjansligu apartheidlógunum vórðu avtiknar, fyrr bannaðir felagsskapir og flokkar so sum ANC fingi loyvi at virka frítt, og so var tað frælsisshetja teirra hvítu, Nelson Mandela, sum varð leyslatin eftir at hava sitið í fongslí í 27 ár vegna stríðsitt móti teirri órættvísu apartheidskipanini. De Klerk og Mandela fóru síðani undir samráðingar, sum hava verið grundarlagið undir avtøkuni av enn fleiri apartheidlógum. Men enn er langt frá rokkið á mál. So leingi tær næstan 30 mill. svørtu og littu ikki hava atkvøðurætt og sama rætt sum tær fáu milliónirnar av hvítum, verða tey svørtu ikki nøgd.

DE KLERK hevur víst dirvi og skynsemi, men hann veit, at tað er ikki nóg mikið bara at avtaka nakrar av apartheidlóg-unum. Hann verður noyddur til at ganga teimum grundleggjandi krøvunum frá teimum svørtu um m.a. atkvøðurætt á móti. Men hetta er eingin lætt uppgáva, tí hann hevur mong hvít ímóti

sær. Fyri at kunna halda fram við sínum reformpolitikki tók hann herfyri tað óvanliga stigið at útskriva fólkaatkvøðu fyri at fáa eina álitisvátan frá teimum hvítu at halda fram við reformpolitikk-inum. Hetta meta fleiri var ov nasadjarvt av honum, tí endar fólkaatkvøð-an við einum meiriluta av nei-atkvøð-um, so vendist neyvan við aftur. So er katastrofan hend. So verður borgara-kríggj í landinum.

TEY hvítu, sum eru ímóti politikkinum hjá de Klerk, hoyra til tann konservativa flokkin. Hesin hevur ikki havt so stóra undirtøku fyrr, men við fleiri lokal-val í seinastuni hevur hann fingið stóra undirtøku og hevur í fleiri førum vunnið á tjóðskaparflokkinum hjá de Klerk. Talan er um hvít, sum als ikki vilja geva teimum svørtu nøkur rættindi — mong teirra krevja, at tey rættindi, sum longu eru latin teimum svørtu, verða tikin frá teimum aftur og gomlu apartheidlógir-nar settar í verk aftur.

UPPSKOTID hjá de Klerk snýr seg ikki um her og nú at lata teimum svørtu øll tey somu rættindi, sum tey hvítu hava. Tað snýr seg um at geva de Klerk loyvi til at halda fram við reformpolitikk-inu, sum so aftur miðar móti at gera eina nýggja grundlóg, sum letur teimum svørtu somu rættindi sum teimum hvítu.

TEY svørtu fáa neyvan atkvøðurætt í mongin. Talan er um eina tíð uppá eini 5 ár, har viðurskiftini verða lagað soleiðis, at tey svørtu so við og við fáa fleiri rætt-indi. Við hesum verður alt vald ikki tikið frá teimum hvítu, men tey koma so ikki at stýra einsamøll, sum tey hava gjørt higartil. Tað er greitt, at hóast fólkaat-kvøðan gevur de Klerk eina álitisvátan, so eru ikki allar súðir syftar. Nógvir spurningar verða eftir at viðgera, men við Mandela og de Klerk meta eygleið-arar, at tað ber til at rokka á mál fyrr ella seinni.

SPURNINGURIN er so hvat tey við-gongdu hvítu fara at fyrirataka sær. Tað er greitt, at tey fara at gera alt fyri at seta kilar í hjólið og royna at fáa vát í reiðrið millum de Klerk og Mandela. Og móguleikin fyri at Mandela verður myrður er eisini til staðar. og tað er kanska tað ringasta, sum kann henda. Hetta munnu mong hvít halda vera teirra seinasta »trumfkort« — men í veruleikanum vil avrætting av Mandela verða ein boomerangur, sum fer at føra til blóðugt borgarakríggj.

TAÐ er tí sera umráðandi, at hesi við-gongdu hvítu ikki sleppa at seta kilar í. Tað vita vit longu frá royndum, tey hava gjørt eitt nú við at brúka lögregluna til at skapa ósing millum teir størstu svørtu bólkarnar.

EITT er púra víst. Sleppa de Klerk og Mandela ikki at arbeiða viðari við royndunum at avtaka alla apartheid-skipanina, so verður tað Suðurafríka, vit kenna í dag, skjótt ein blóðugur blettur á heimskortinum.

EISINI føroyingar fylgja spenitir við gongdini í Suðurafríka, og nú móguleiki er at siggja hvat hendir í umheiminum um fylgisveinasjónvarp, so fara vit longu í dag ella í morgin at siggja og hoyra um úrslitið av fólkaatkvøðuni. Flestu føroyingar munnu hava and-stygd fyri teimum órættvísu apartheid-lógunum — men ein er, ið øll hesi sein-astu árinu hevur skírt tey svørtu ómynd-ug og óbúgvín at hava nakra sum helst ábyrgd — hann er okkara fólkatings-maður Óli Breckmann. Hesin maður, sum við sínum ekstremu meiningum aftur og aftur hevur gjørt Føroyum og føroyingum fyri skommum, man helst sita fjálgt niðri í Suðurafríka og vóna, at

hansara viðgongdu konservativu felag-ar fara at vinna fólkaatkvøðuna. Skuldi stavnamaðurin havt broytt støðu til frama fyri de Klerk, so víkast ikki tann sannroynd, at Óli Breckmann er ein tann politikari í vesturheiminum, sum hevur rakkað niður á tey svørtu og felagsskapir teirra. Hvussu ofta hava vit ikki lisið greinar hansara um hesar svørtu og kommunistisku ANC-dráps-menninar! Somu menn, sum í dag sita lið um lið við de Klerk og vilja skapa eitt nýtt og rættvísari Suðurafríka.

TAÐ kann kanska sýnast summun lög-ið at taka fram leiklutin hjá Óla Breck-mann á hesum degi. Tað halda vit bara ikki. Tí hevði hann fingið sín vilja, so sat Mandela í dag í fongslí, ANC var fram-vegis ein bannaður felagsskapur og all-ar tær gomlu apartheidlógirnar vóru framvegis í gildi. Føroyingar, sum spenitir fylgja gongdini í Suðurafríka, eiga ikki at gloyma, at tann eini av okk-ara fólkatingsmonnum og ein av odda-monnum í fólkaflakkinum í mong ár hevur ríkið miðvísar herferð móti roynd-unum at geva teimum svørtu í Suður-afrika rættindi. Hóast henda herferð hansara ikki hevur havt stórvægis ávirk-an á politikk-in hjá de Klerk, so hevur hon givið føroyingum eina fullkomiliga skeiva og vanskeplaða mynd av veru-leikanum í Suðurafríka. Tí eiga vit at minnst hessa fólkaflakshetju henda minniliga dag 17. mars, tá tey hvítu í Suðurafríka skulu avgera landsins lagnu framyvir.

